

Bonifác Káňa

Bonifác Káňa se narodil v Podolí dne 14. 5. 1893 v domě číslo 13. Obecnou školu navštěvoval v Bobrové. Reálné gymnázium začal studovat v Novém Městě na Moravě od září 1904, rok studoval v Břeclavi a maturitu skládal v červenci 1911 ve Velkém Meziříčí. Po úspěšném dokončení zahájil v říjnu 1911 studium na Vysoké škole technické. Po obdržení povolávacího rozkazu byl nucen studium v srpnu 1914 ukončit.

V srpnu 1914 nastoupil jako jednoroční dobrovolník k zeměbranceckému pluku číslo 8 v Praze, kde do října absolvoval základní vojenský výcvik. V říjnu 1914 pak zahájil vojenské studium na důstojnické škole také v Praze. V únoru 1915 školu úspěšně ukončil a byl jmenován velitelem čety u svého pluku. V květnu se svojí jednotkou odjíždí na východoevropské bojiště. V červnu je povýšen na kadeta. V létě 1915 se jednotka nachází v prostoru polského Lublinu. Na stejném místě, na straně nepřítele operují zařazení do ruských jednotek rozvědky České družiny, jejich úkolem je také navazovat spojení s českými vojáky na rakouské straně a dávat vědět o možnostech boje za svobodné Čechy.

Dne 6. 8. 1915 byl kadet Káňa v prostoru městečka Lubartow zajat. Již od počátku svého zajetí projevoval snahu aktivně se zapojit do boje po boku slovanských bratří, bohužel Česká družina v té době nemohla do svých řad přijímat zajatce, byl tedy umístěn v zajateckém táboře, ale již počátkem roku 1916 se dobrovolně hlásil k boji v rámci srbské armády, která pro nedostatek vlastních důstojníků přijímala i dobrovolníky z řad Čechů.

Do Srbské dobrovolnické divize se dostalo asi 90 důstojníků a 200-300 vojáků. Zejména čs. důstojníci nižších hodností, byli snad v každém srbském pluku.

V květnu se Bonifác Káňa stal velitelem čety 2. pluku Srbské dobrovolnické divize a 4. 7. 1916 mu byla udělena v ukrajinském městě Halič hodnost podporučíka srbské armády, v té době se také již jednotka přesunovala na bojiště do oblasti rumunské fronty.

Bojové nasazení Srbské dobrovolnické divize souviselo s úsilím dohodových vlád přesvědčit Rumunsko, aby vstoupilo do války proti Bulharsku, Rakousko-Uhersku a Německu. 27. 8. 1916 vypovědělo Rumunsko válku centrálním mocnostem. Srbská dobrovolnická divize, spolu s dalšími jednotkami, očekávala tento krok u Dunaje, na rusko-rumunské hranici. 6. 9. 1916 se vojáci Srbské dobrovolnické divize dostali do prvních bojů na rumunském území.

Podporučík Káňa se zúčastnil bojů u Dobruži, Tenidereši a Kokardži. Později byl za boje v rámci divize vyznamenán ruským řádem Sv. Anny III. stupně s meči a bantem, rumunskou Medailí Milana Obiliče Za statečnost (*zlatá medaile*), Pamětní medailí na osvobození a sjednocení, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců a Pamětním válečným křížem 1916-1918. Boje v Rumunsku byly neobyčejně tvrdé, za 14 dní, od 6. do 20. 9. 1916 divize ztratila 40 % svého stavu! 25. 10. 1916 byly zbytky divize vyvázány z bojů a vracely se do Ruska na doplnění a odpočinek, do oblasti jihoukrajinské Oděsy.

Stejně jako většina z československých důstojníků i Bonifác Káňa na jaře 1917 přešel ze srbského vojska k Československé armádě, která byla ještě stále zařazena do podřízenosti Ruské armády a v březnu se stal velitelem pěší čety u 2. střeleckého pluku Jiřího z Poděbrad, 14. 3. mu byla přiznána první důstojnická hodnost – praporčík ruské armády.

Společně s jednotkou pak zažil soustředění československých pluků a přesun do prostoru bojiště u Zborova. Ještě před samotnou bitvou je v červnu převelen na funkci velitele spojovací čety ve svém 2. střeleckém pluku.

2. 7. 1917 se zúčastnil slavné Bitvy u Zborova a následně při Tarnopolském ústupu bitvy u Volosovky. Po bitvě u Zborova byl 26. 8. 1917 povýšen na podporučíka ruské armády.

Po těžkých bojích se vojska doplňovala a reorganizovala v oblasti česky obydlené Volyně.

Dne 15. 1. 1918 byla Československá vojska převedena do podřízenosti francouzské armády a začala se stahovat z oblasti Žitomiru k hlavnímu městu Ukrajiny, Kijevu.

7. 2. 1918 byl Bonifác Káňa jmenován podporučíkem legií.

Na konci února převzal 2. stř. pluk obranu přechodu přes Dněpr a sváděl boje s přicházejícími německými jednotkami. Zde stáli společně s bolševickými jednotkami proti německému 350. zeměbraneckému pluku a ukrajinským jednotkám. Most a průchod se podařilo úspěšně ubránit a všechny jednotky se stáhly na bezpečný východní břeh.

Po úspěšném ústupu přes železniční uzel v Bachmači se vojska dostala do centrální části Ruska, Kurské oblasti a na základě dohod se připravovala na přesun do Francie, probíhal výcvik jednotek a kurzy francouzštiny. V březnu začalo předávání části výzbroje bolševikům a pomalý přesun na východ.

V květnu byl podporučík Káňa jmenován spojovacím důstojníkem 2. střeleckého pluku.

V červnu se účastní dobytí města Trojicka a dále prudkých bojů s bolševickými internacionálními oddíly u Marjanovky (*tyto oddíly byly složené z maďarských, německých,*

ale i českých zajatců a dalších vojáků, kteří byli najímáni do Rudé armády) a obsazují Kurgan. V červenci bojují u Njazepetrovska. V srpnu a září se zapojili do bojů o Kazaň, při kterém byl získán ruský zlatý poklad. V těchto bojích se podporučík Káňa i přes skutečnost, že byl spojovacím důstojníkem, aktivně velitelsky zapojuje do bojových operací, je určen velitelem oddílu, který prošel územím hustě obsazeným nepřítelem a pomohl proti obrovské přesile obsadit Romanovský most u Kazaně. Tímto krokem bylo za řekou Volhou odříznuto 3 500 bolševických vojáků od přímého kontaktu s našimi početně mnohem menšími jednotkami legionářů.

V září se pak zúčastnil bojů u Nižního Tagilu.

1. 10. 1918 povýšen do hodnosti kapitána legií, účastní se bojů o Trojick, Nižnij Tagil.

V listopadu se pluk stáhl z fronty na odpočinek a reorganizaci, která probíhala do jara 1919.

V březnu 1919 se stal posluchačem nižších kurzů všeruské akademie generálního štábu v Tomsku a na konci června je jako jeden z pouhých 7 československých posluchačů úspěšně vyřazen. Od července 1919 zařazen jako spojovací důstojník Velitelství dálného východu. Z této funkce zajišťoval udržování spolehlivého spojení s částmi pohybujícími se po magistrále směrem k Vladivostoku.

Dalším z úkolů kapitána Káni byla činnost důstojníka a lektora v technickém oddíle důstojnické školy, kde měl na starosti výuku spojení.

V roce 1919 byl za svoji bojovou činnost v průběhu působení v legiích vyznamenán ruským Řádem Svatého Vladimíra 4. třídy s meči a mašlí a Československým Řádem Sokola s meči.

Na jaře 1920 vrholí transporty vojáků zpět na území svobodné republiky a jedním z nich odplouvá i kapitán Káňa. Cestu absolvoval pravděpodobně se štábem legií na americké lodi President Grant, která po cestě Suezským průplavem přistála v červnu 1920 ve středomořském přístavu Terst.

Červenec 1920, po více než 5 letech se vrací domů do své rodné obce, zde se také dozvídá, že jeho bratr Josef padl v řadách Rakousko-Uherské armády.

15. 8. 1920 je přijat oficiálně do Československé armády v hodnosti kapitána pěchoty.

Do měsíce září si užíval zaslouženou repatriační dovolenou.

V září 1920 nastupuje do ročního Kurzu pro důstojníky generálního štábu, který úspěšně ukončil v srpnu 1921. Nastupuje jako důstojník velitelství Divize 6 v Brně a vzápětí

v listopadu pokračuje ve studiích na Válečné škole v Praze, kterou absolvoval v září 1923. Jeho spolužákem na obou školách byl přítel ze srbské armády a legií, budoucí armádní generál Vojtěch Luža.

V průběhu studia byl Bonifác Káňa povýšen, dne 2. 12. 1921 na štábního kapitána pěchoty a následně i zařazen do skupiny důstojníků generálního štábu , 1. 10. 1923 jako štábní kapitán generálního štábu.

V roce 1921 obdržel Československý válečný kříž 1914-1918.

Po ukončení studia nastupuje v září 1923 jako profesor na Učiliště pro vzduchoplavectvo, následně přejmenované na Učiliště pro letectvo do Chebu. Zde je 31. 12. 1923 povýšen na majora generálního štábu.

V roce 1923 je mu udělena Mezispojenecká medaile vítězství a Revoluční medaile. V únoru 1924 je zařazen do funkce přednosty oddělení štábu Divize 3 v Litoměřicích.

Od září 1924 na funkci náčelníka štábu Divize 8 v Opavě.

14. 12. 1927 povýšen na podplukovníka generálního štábu.

Plukovník gen. štábu Bonifác Káňa

V dubnu 1928 se stává podnáčelníkem štábu Zemského vojenského velitelství v Brně a od října 1929 je velitelem praporu Pěšího pluku 10 v Brně.

V této době se také seznamuje a následně i žení se slečnou Boženou Trojanovou (*narozenou v Brně 21.5.1902*), která je zubní lékařkou.

V září 1930 se stává profesorem na Velitelské škole v Praze a v dalším školním roce od září 1931 zástupcem velitele Velitelské školy v Praze.

31. 3. 1931 je povýšen na plukovníka generálního štábu.

Od října 1932 velitelem Pěšího pluku 47 v Mladé Boleslavi.

V září 1933 se B. Káňa stává zástupcem velitele Válečné školy v Praze, ale v prosinci téhož roku se vrací zpět do funkce velitele Pěšího pluku 47.

V lednu 1935 nastupuje ke studiu Kurzu pro vyšší velitele v Praze, v červenci se vrací do funkce velitele Pěšího pluku 47, ale již od září 1935 je povolán profesorem v Kurzu pro vyšší velitele v Praze.

Od prosince 1936 velitelem Pěší brigády 10 v Písku.

21.7.1937 je povýšen do hodnosti brigádního generála.“

Od prosince 1937 opět profesorem v Kurzu pro vyšší velitele až do léta 1938.

V červenci a srpnu 1938 jako nezařazený generál mimo službu.

V září 1938 v rámci branné povinnosti náčelníkem štábu „ Červeného velitelství „ v Bystřici nad Pernštejnem. Od 1. 11. 1938 ve výslužbě.

Svatební foto Bonifáce a Boženy Káňových

V napjaté předválečné situaci bydlel generál Káňa se svojí manželkou v Brně, Králově Poli, ulice Svatopluka Čecha 86. V té době byl jeho velmi dobrý přítel generál Luža zemským vojenským velitelem v Brně a generál Káňa patří do úzkého kruhu jeho přátel se kterými se připravují na nadcházející okupaci.

V březnu 1939 po okupaci německými vojsky stojí generál Káňa při plánování a organizaci moravské struktury Obrany národa v úzkém kruhu spolehlivých osob kolem generála Luži.

V prosinci 1939 je při prvním velkém zatýkání členů Obrany národa zatčen brněnským gestapem a podroben intenzivním výslechům. Pro nedostatek důkazů je začátkem roku 1940 propuštěn, ale pod neustálým dohledem. Je mu jasné, že pokud zůstane v Brně, dalšímu zatčení se nevyhne, a proto se vrací zpět na rodnou Vysočinu. Nechce ohrozit rodinu své

sestry s malými dětmi žijící na rodném statku v Podolí, nastěhuje se tedy do sousední Bobrové, k příbuzné rodině Kolouškově (*na místě jejich domu dnes stojí nákupní středisko*).

Generál Káňa byl i zde pod neustálým dohledem, jeho zdravotní stav byl ovšem špatný a po přestálých výsleších i vzhledem ke špatné mezinárodní situaci a vítězícím německým armádám také jeho psychika byla velmi narušená. Po velkém narušení organizace Obrana národa se zapojuje do odbojové organizace Petiční výbor Věrní zůstaneme a jeho manželka Božena se stává velmi cennou spojkou mezi brněnskými odbojovými organizacemi zastoupenými generálem Lužou a pražskými organizacemi, byla napojena přímo na generála Eliáše.

Začátkem roku 1941 je generál Káňa opět zatčen gestapem, při výsleších byl tentokrát podroben velmi krutému mučení při kterém mu byl protržen močový měchýř, v beznadějném stavu byl odvezen do vězeňské nemocnice, zde působící lékaři znali MUDr. Káňovou a umožnili jí těsně před smrtí krátkou návštěvu, její manžel byl v té době již v komatu a dne 14. 7. 1941 ve věku pouhých 48 let umírá. Pohřben byl na hřbitově, kde odpočívají i jeho rodiče v Horní Bobrové.

Hrob generála Bonifáce Káni

Doktorka Božena Káňová pokračovala v intenzivní odbojové činnosti až do masového zatýkání po smrti R. Heydricha, poté byly její kontakty částečně zpřetrhány, až do konce války pak pomáhala rodině generála Luži a dalším rodinám odbojářů, skrývala manželku generála Luži a až do jeho smrti působila jako jedna z jeho spojek s takzvanou Radou 3.

Po převratu v roce 1948 byla doktorka Káňová přinucena Státní bezpečností k výpovědím proti Radomíru Lužovi a po jeho emigraci byla sama zatčena a uvězněna. V Pardubické věznici v rámci svého trestu poskytovala ostatním odsouzeným zubní péči.

MUDr. Božena Káňová

Po návratu z vězení se znovu vdala za pana Suchého, se kterým se ovšem po několika letech rozvedla. MUDr. Božena Suchá (Káňová) zemřela bezdětná v Brně dne 28. 10. 1967.

Zdroje:

archiv autora,

archiv E. Mazla (synovec B.Káni),

Vojenský ústřední archiv,

fond Kvalifikační listiny vojenských osob,

Černý, V., Kopečný, P., Vašek, F.: Legenda bez legend,

R. Luža : V Hitlerově oběti,

A. Zeman: Plukovník Švec,

<https://encyklopedie.brna.cz/>